

Prostitúció a '70-es évek Budapestjén ^[1]

A rendőrség szemüvegén keresztül

„Az üzletszerű kéjelgést – csupán tapasztalati tények alapján megállapítva – leggyakrabban találkahelyeken, szállodákban, az utóbbi időkből IBUSZ lakásokon követik el. Az utóbbi időben gyakran taxi, valamint magángépkocsikban („porcelánfuvar”) bonyolítják le a nemi aktust. A prostituáltak legzüllöttebb része – amennyiben ezt az időjárás lehetővé teszi – a szabadban, parkban stb. közösjűnek, sokszor másokat megbotránkoztató módon.”

Bevezető

Míg a második világháború utáni magyarországi prostitúciótörténetre vonatkozóan viszonylag sok információ van a történeti irodalomban az 1950-es évekről, a szociográfiákban és a dokumentumfilmekben az 1980-as évekről, az 1960-as-1970-es évekről eddig alig született feldolgozás. Az - alább közölt - ORFK forrásanyagában talált jelentés az 1966-1970 közötti időszakot vizsgálja, és bízom benne, a szöveg olvasása kedvet csinál a további kutatásokhoz. Akárcsak a szocialista tömb más országában, a prostitúció *üzletszerű kéjelgés*ként bűncselekménynek számított. Az üzletszerű kéjelgést alapesetben egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntették, s csak 1993-ban szüntették meg, mint bűncselekményt. Úgy tűnik, e forrás keletkezésekor a prostitúció átalakulásának is tanúi lehetünk, mert az 1960-as évekbeli idegenforgalmi nyitás ekkor kezdte éreztetni hatását ebben az „iparágban”.

A Nők Lapjában időről-időre tudósítottak „rossz útra tért” lányokról, akiket üzletszerű kéjelgésért ítéltek el. Az egyik cikk újságírója hangsúlyozta, hogy a büntetőtárgyaláson hónapok óta börtönben ülő lányok jelentek meg, akik már nem tudtak már megfelelni a nőkel kapcsolatos szépségelvárásoknak. „Tavasszal még svéd-szőke volt a hajjuk. A „hydrogéntől világos rész alatt” tenyérnyire kinőtt az eredeti, hamvasszőke szín. Arcukról hiányzik a smink, ruhájuk eleganciája megfakult, a túsarkú cipők orra felgöbült”.

Ezek a cikkek gyakran firtatták azt a kérdést, miért buktak el ezek a lányok. Hogyan lettek tisztességes munkavállalókból rossznak tartott nők? Az újságírók sokszor azzal érveltek, hogy a „késes jóbarátok”, vagy egy „gaz csábító” és a könnyű élet, szórakozás, a jó ruhák, szép külső utáni vágy együtt hatott úgy rájuk, hogy foglalkozást váltásnak: testüket bocsássák áruba, esetleg a szolgáltatásaikat igénybevevőket ki is rabolják”. N. Mária útját a züllésbe így ábrázolta a fent idézett írás: „Eleinte rendesen dolgoztam, aztán egyik nap társaságba keveredtem, egész éjszaka szórakoztunk, másnap nem tudtam munkába menni, mert fáradt voltam [...] Igazolatlán mulasztásnak vették. [...] Könnyen befolyásolható vagyok [...] Amikor megint szórakozni hívtak, elmentem. [...] Az igazolatlán mulasztásokat bizonyos idő múlva elbocsátás követte. Aztán felmondott a lakásadó. Mert ki tűr meg a lakásában olyat, aki nem dolgozik? Aztán jöttek a késes jóbarátok, néhány hónapig egyik, aztán a másik, s ha kitelt az esztendő, két megoldás között választhatott: vagy hazamegy a falujába, vagy új férfit keres, akinél megszállhat. Így kötött ki az éjszakai mulatókban. Így ismerkedett meg azzal a férfival, aki miatt most megint itt ül (a vádlottak padján). A férfi külföldről jött, gavallér volt a bár zenészeihez. Ennek láttán N. Mária szeme felcsillant: nyilván őhozzá sem lesz szűkmarkú. [...] N. Mária úgy ügyeskedett, hogy újdonsült ismerőse alaposan leigya magát. Szándéka sikerrel járt”

Az újságíró a cikk végén azzal indokolta témaválasztását, hogy úgy érezte: ezzel az írással hathat a falusi szülőkre. Az apák így tudják figyelmeztetni tapasztalatlan, fiatal lányait arra, hogy a városban könnyű elindulni a züllés útján. Ha tovább nyújtózkodnának, mint ameddig a takarójuk ér, esetleg több ruhát akarnának vásárolni, mint amennyire a fizetésükből telik, és meggondolatlanul pénzt kérnek kölcsön, amit nem tudnak visszafizetni, akkor ezt a gyengeséget követi a többi. A zárómondat szerint a cikkben szereplők is „rendes munkáslányok”-ként kezdték.

Majdnem tíz évvel később, 1970-ben, egy hasonló témájú cikk hasonló életutat bejárt fiatal lányokat mutatott be, és azt a kérdést feszegette ismét: miért válnak ezek a lányok prostituálttá. Az újságíró az egyik okot abban látta, hogy úgy vélték, könnyebb lesz pénzt keresni. Tehát e megközelítés szerint alternatív munkalehetőségnek fogták fel, akárcsak a két világháború közötti cselédek egy része. Az újságíró szerint, ezeknek a lányoknak az életében káosz uralkodik, amelynek gyökere gyermekkoruk rendezetlen családi viszonyaiban és az emiatt kialakult szeretetlenségükben keresendő. Tehát azt tartotta értékesnek, a sikeres társadalmi integráció egyik feltételének, ha a gyerekek teljes családban nőnek fel.

Az alábbi forrásban a prostitúció értelemszerűen rendészeti és egészségügyi kérdésként jelenik meg. A prostituáltak züllöttek és deviánsnak ábrázolják a rendőrök. A rendőrök a kor hivatalos beszédmódjának megfelelően szembeállították a felszabadulás előtti és utáni világot. Eszerint a Horthy-korban megélhető okokból váltak a nők kurvákká, míg a szocialista társadalomban azok, akik nem akartak dolgozni, de fényűzően, luxus körülmények között élni, igen. Ez a megközelítésmód a prostitúció kialakulásának kétféle elméletéhez is kötődik. Az első szerint a prostituáltak munkaként, kényszerből végzik tevékenységüket, a második az „örömlány” megközelítésmóddhoz áll közelebb. A korabeli szociográfiák mind rácafolnak a második megközelítésmód szocialista időszakbeli létjogosultságára: a K1 dokumentumfilm egyik főszereplője ki is mondja, hogy ő kétszer élvez, egyszer, amikor a „vendég” odaadja a „pénzt, másodsor, amikor távozik. A K2 szereplője ezt kicsit cizelláltabban úgy fogalmazza meg leendő vendégének, hogy „magát a tánc szexuálisan izgassa, engem meg a pénz”. Az egyik nő arról számolt be, hogy legelső alkalommal egy bablevesért adta oda magát, mert intézeti lányként, onnan megszököve még a bablevesre valót sem tudta előteremteni magának. A jelentés írói leszögezték, hogy az üzletszerű kéjelgésért elítéltek száma és a fertőző nemi betegségek száma nő, illetve a prostitúcióból megélő harmadik személyeké is (stricik, szobáztatók). E jelentést az 1966-1970 közötti ügyészeti és erkölcsrendészeti statisztikai adatok alapján készítették. A szerzők felhívták a figyelmet a prostitúcióhoz kapcsolódó látens bűnözés jelentőségére is. A jelentés írói a rendőröket nagyobb aktivitásra buzdították a fertőző nemi betegségek és a prostitúcióhoz kapcsolódó bűnözés visszaszorítása érdekében. Szemben a korabeli dokumentumfilmekkel, a prostituáltakat dolgozó nőknek nincs arcuk, személytelenítik őket. Míg a K2 filmnek van egy olyan jelenete, amikor a rendőr - aki már 15 éve ismeri a prostituáltat - ismét végighallgatva annak vesszőfutását, maga is megkönnyezi, amikor a nő arról beszél, hogyan vették el tőle gyermekét, meg is indokolja a rendőr azzal, hogy neki is nemrég született unokája. Izgalmas mentális térkép állítható össze a forrás alapján arra vonatkozólag, hogyan használták a prostituáltak a várost, mely helyek számítottak törzshelyeiknek, és az időjárásra tekintettel milyen szezonális ingadozást figyeltek meg a rendőrök. Úgy tűnik, a rendőrök prostituáltak társadalmát piramisszerűnek látták, amelynek van elit, közép és alsó rétege is. Megismerhetjük korabeli díjazásukat is. kevésbé lesz arcuk a kuncsaftoknak és a striciknek, az ő társadalmi helyzetükről csak egy-egy elejtett megjegyzés árulkodik. A kuncsaftok büntethetősége fel sem merül. Érdekes információkat olvashatunk a rendőrségnek dolgozó, beépített prostituáltakról, ügynökökről is. A prostitúciót előidéző objektív okok között tartották számon a fiatal bevándorlók nagyvárosi kiszolgáltatottságát, az idegenforgalom növekedését, és a társadalom morális magatartását is (amíg kereslet van, kínálat is lesz.), a pornófilmek terjedését, a szétzüllött családokat. A jelentés végkövetkeztetése, hogy a razzikák számát fokozni kell, több bűncselekményt felderíteni, prostitúcióellenes propaganda előadásokat tartani és széles körű médiakampányt folytatni pl. a *Kék fény* című tévéműsorban, és a prostitúcióval gyanúsíthatókat orvosi szűrővizsgálatnak kell alávetni.

Források

Rendőrségi jelentés a prostitúcióról

ORFK 324-es doboz

50-636/1971.

A prostitúció és az ehhez kapcsolódó bűntettek alakulása 1966-1970. években

Szeptember 1.

Budapesti Rendőrfőkapitányság vezetőjének bűnügyi helyettese

115-9/26-1971.

Szigorúan titkos

Tárgy: értékelő anyag küldése

Mell.: iratsomag

A Főkapitánysághoz tartozó szervek vezetőinek

Budapest

Csatoltam megküldöm a BRFK. II/1-2. osztály által készített „A prostitúció és ahhoz kapcsolódó bűntettek alakulása a fővárosban” című értékelő anyagot tájékoztatás és felhasználás végett.

Az értékelő anyagban meghatározott feladatok az érintett szervek részére utasítás jelleggel bírnak.

Budapest, 1971. augusztus 12.

dr. Bíró Sándor [rendőr] ezr[edes] s. k.

bűnügyi helyettes

A másolat hiteles

Kárpáti Tiborné

I. o. isgt.

Budapesti Rendőrkapitányság

II/1-2. osztály

Szám: 115-09/26-1971.

Szigorúan titkos!

A prostitúció és a prostitúcióhoz kapcsolódó bűntettek alakulása a fővárosban

(1966-1970)

A prostitúció és a vele összefüggő bűncselekmények gyökerei teljes mértékben szocialista társadalmunkban sem szűntek meg. Azok az objektív okok, amelyek a múltban szükségszerűen újratermelték és táplálták a prostitúciót, a felszabadulás után megszűntek ugyan, de korunkban is létrejönnek egyrészt társadalomban, másrészt a szubjektumban rejlő - olyan újabb és újabb okok, amelyek segíthetik a prostitúció létezését, növelhetik terjedelmét, illetve akadályozzák teljes felszámolását.

Hangsúlyoznunk kell azonban azt a lényeges különbséget, mely a korábbi és jelenlegi prostitúció között van. A felszabadulás előtt elsősorban a megélhetés, az anyagi gondok, a létfenntartás bizonytalansága miatt váltak a nők prostituáltakká. Bizonyítják ezt azok a korabeli statisztikák, melyek szerint a prostituáltak nagy része cseléd, háztartásbeli vagy munkanélküli személy volt.

Mai viszonyaink között, amikor mindenkinek megvan a lehetősége, hogy munkát vállalhasson, merőben más indítékok miatt választják a nők ezt az utat. Elsősorban a munka nélküli élés, a fényűző, luxus életmód megteremtése, a társadalmi morállal szembe fordulás stb. - ezek az alapvető okok, melyek a prostitúciónak létezését biztosítanak. Napjainkban a prostituált sosem kényszerül erre az útra, hanem legtöbbször maga választja. Nem kenyérkérdésből, hanem az átlagon felüli, könnyelmű életmód biztosítása céljából. Ez a körülmény lényeges a prostitúció elleni harc szempontjából.

Nehezebbé teszi úgy a generális, mint a speciális prevenciót, mert sikere elsősorban a munkára nevelés, illetve a morál javításának eredményétől függ és rendkívül bonyolult társadalmi probléma.

A bűnüldöző szervek számára mindig fontos körülmény annak vizsgálata, hogy bizonyos bűncselekmények milyen gyakran fordulnak elő, és milyen változásokon mennek keresztül. Különösen fontos ez, ha vizsgálódásunk tárgykörébe eső bűntettfajtákra a növekedési tendencia jellemző.

Az elmúlt évek bűnügyi helyzetét értékelve ugyanis megállapítható, hogy a prostitúció és bűnös kísérlete nem egyszerűen létezik, hanem igen erőteljesen növekszik, és közben változásokon is keresztül megy.

Előjáróban meg kell jegyezni, hogy a prostituáltak és a belőlük élő harmadik személyek száma nem korlátozódik csupán azokra, akiket a bíróság éveként elítél, illetve a rendőri szervek államigazgatási eljárás alá vonnak. A prostitúció a statisztikai adatoknál lényegesebben nagyobb körben fordul elő, nagyobb terjedelmű. Ezen bűncselekmények esetében rendkívül nagyarányú a látens bűnözés, és a felderítés is számos sajátos problémát mutat.

A prostitúció társadalmi veszélyessége, a közbiztonságra gyakorolt negatív hatása több oldalról is jelentkezik.

•• Elsősorban említendő amorális, erkölcsileg zúlesztő hatása a társadalomra, főképpen a fiatalokra. A fiatalok prostituálódása azért veszélyes, mert ők képezik a felnőttkorúak prostitúciójának tartalékát és a korán megszokott, könnyű, dologtalan, könnyelmű, luxus életmódból már nagyon nehéz a visszaút.

• A prostituáltak cselekményükkel sértik a közkerölcsöt, a társadalmi együttélés szabályait, és sok esetben üzelmeik ízléstelen, indiszkrét végrehajtásával közbotrányt is okoznak.

A bűnüldözés szempontjából a prostitúció, mint bűncselekmény, az elkövetésen túl azért jelent fokozott veszélyt, mert a prostituáltak - közvetlenül vagy közvetve - kapcsolatban vannak más bűnöző személyekkel, züllött, kétes elemekkel. A prostitúció ugyanis alig jelentkezik „tisztá” formában, rendszerint kölcsönhatásban van más bűncselekményekkel is.

A prostituáltak sokszor az üzletszerű kéjlegéssel halmazatban elkövetik a közveszélyes munkakerülést, a kéjlopást, a markecot, a szállodai és egyéb lopást, a devizagazdálkodást sértő büntetést, a zsarolást, a BTK 299§ (1) bekezdésének második fordulata szerinti rablást, a nemi érintkezésig sokszor el sem jutó új ismerőssel szembeni csalást, sikkasztást vagy politikai jellegű bűncselekményeket, a nemi betegség átragályozásával okozott, így eszmei halmazathoz vezető testi sértést. Az említettek túl üzletszerű kéjlegésre rábírás, ük. elősegítés, kitarítottak vagy más büntetettek vagyon elleni bűncselekményeiben való bűnszegedi közreműködést, vagy ezekkel összefüggésben orgazdaságot, hivatalos személy elleni erőszakot, tiltott visszatérés büntetést is elkövetik. Abban az esetben, ha a tettes a cselekményével a nevelése, felügyelete vagy gondozása alatt álló kiskorú erkölcsi fejlődését súlyosan veszélyeztette, úgy az üzletszerű kéjlegésnek a BTK 274§ (1) bekezdésébe ütköző ifjúság elleni büntetést való eszmei halmazat áll elő.

Számos esetben előfordult közvetett kapcsolat a prostitúció és más bűncselekmények között. Az üzletszerű kéjlegést folytató nőt ugyanis nem érdekli, hogy partnere honnan - esetleg betörésből, társadalmi tulajdon sérelmére elkövetett lopásból stb. szerzi a pénzt, egy a lényeges, hogy a szolgáltatásért fizessenek.

- Végül, de nem utolsósorban rendkívül nagyfokú a prostitúció káros hatása egészségügyi szempontból. A fertőző nemi betegségek számának szinte aggasztó méretű emelkedése folytán a prostitúció társadalmi veszélyessége az említettek kívül ebben is jelentkezik.

Mindezekből következik, hogy a prostitúció megelőzése, felderítés és felszámolása bonyolult társadalmi problémáink egyike. A feladat megoldása a legkülönbözőbb társadalmi erők bevonása, hatékony és folyamatos közreműködése nélkül lehetetlen. A bűnüldöző szervek munkája sem járhat teljes sikerrel mindaddig, amíg nem bontakozik ki egy szélesebb körű társadalmi kezdeményezés az idesorolt cselekmények okainak felszámolására, a visszaesők átnevelésére, a megelőzésre.

A társadalmi erőfeszítéseken túl rendkívül nagy feladat hárul a rendőri szervekre. A prostitúció elleni küzdelemben végzendő feladatainkat az 1964. évi BM kollégium határozata szabta meg. Munkánkat ennek, valamint az idevonatkozó parancsok, utasítások szellemében végezzük. Időközben azonban a prostitúció és a vele kapcsolatos bűncselekmények jellege és megjelenési formái, az elkövetők módszere bizonyos változásokon ment keresztül. Egyre sürgetőbb számunkra, hogy ezek figyelembevételével kidolgozzuk a prostitúció elleni harc új taktikáját, meghatározzuk e téren az új feladatainkat.

Értékelésünk a nemi erkölcs elleni büntettek köréből az üzletszerű kéjlegés (BTK 283§), az üzletszerű kéjlegésre rábírás (284§), az üzletszerű kéjlegés elősegítése (285§), kitarottság (286§), kerítés (287§) büntettek alanyi és tárgyi oldalát jellemző sajátosságokkal, valamint a fővárosi bűnüldöző szervek idevonatkozó és felderítő tevékenységével foglalkozik.

Értékelésünk alapját az 1966-1970. évi hivatalos rendőri-ügyészai statisztikai adatok, a BRFK erkölcsrendészeti csoportjának korábban feldolgozott részadatai, valamint az operatív értékelések, gyakorlati munkák tapasztalatai képezik.

I.

A bevezetőben már említést nyert, hogy a prostitúció és a hozzá kapcsolódó bűncselekmények esetében rendkívül nagyfokú a látens bűnözés. Ugyanakkor e bűncselekmények miatt ténylegesen felelősségre vontak száma is jóval meghaladta a statisztikai adatokat. Az esetek többségében ugyanis az üzletszerű kéjlegés más jellegű, súlyosabb bűncselekményekkel is párosult, így a terheltek adatai a jellemzőbb büntetteknel (deviza) kerültek feldolgozásra.

Mindebből következik, hogy a számok megközelítően sem mutatják a prostitúció, sem a felderítés tényleges helyzetének. Alkalmasként viszont arra, hogy néhány általánosítható következtetéseket [!] vonjunk le, és egybehangolva gyakorlati tapasztalatainkkal, ismeretükben olyan konkrét feladatokat határozzunk meg, amelyek ezen a területen előbbre viszik a megelőző-felderítő munkánkat.

Fentiek előrebocsátása után megállapíthatjuk, hogy e bűncselekményfajtákból - melyek a nagyvárosi bűnözés jellegzetes formái - a fővárosi részesedése az ország bűnözésében kiemelkedő. A befejezett ügyeknek öt év alatt 52%-63%-a Budapesten történt. Érdekes, hogy az egyéb, nem erőszakos, szexuális bűntettekkel viszont jóval alacsonyabb (21,3%-31,6%) a fővárosi részesedése. (1. sz. melléklet.) A bűncselekmények számszerinti alakulásában - mind a nyomozáselrendelések, mind a befejezett nyomozások tekintetében - nincs említésre méltó változás. (2. és 3. sz. melléklet.)

Többirányú tapasztalataink szerint azonban a bűncselekményekben - főként az utóbbi években - élenkülés, intenzív emelkedés tapasztalható, terjedelme azonban általunk nem ismert.

Milyen körülmények alapján vonhatunk le ilyen következtetést?

- E bűncselekményfajta jellegzetessége, hogy nincs személyi sértettjük. [!] Az eljárások nem feljelentésekre, hanem a rendőri szervek kezdeményezésére indulnak. A „sértettek” - ellentétben az egyéb büntettekkel - rendszerint több okból is inkább titkolnak a cselekmény megtörténtét.

Így tehát a számszerű alakulás az egyes bűnüldöző szervek aktivitásának fokát mutatja. A statisztikai adatokból viszont az tűnik ki, hogy a frekvenciát kerületek legtöbbje évek óta alig kezdeményezett ilyen bűncselekmények elkövetése miatt operatív felderítést, illetve büntetőeljárást annak ellenére, hogy a prostitúció élenkülésére egy sor egyéb jelzésünk, észlelésünk volt és jelenleg is van.

- Tapasztaljuk, hogy az idegenforgalom növekedésével párhuzamosan szaporodik azoknak a száma, akik felismerve a benne rejlő lehetőségeket - nyilvánvalóan a nagyobb anyagi haszonszerzés célzatával - e területre specializálják magukat. Új jelenségként említhető, hogy többen kifejezetten a külföldi valuta megszerzése érdekében kapcsolódnak a prostitúcióhoz.
- A fertőző nemi betegségek számának emelkedése - mely az utóbbi két évben meglehetősen magas számon stagnál - szintén a prostitúció fellendülésére utaló tényező.
- A titkos találkahelyek számának szaporodása, újfajta találkahelyek kialakulása ugyancsak erősítheti bennünk a fenti megállapításaink reális voltát.
- Az utóbbi időben a prostituáltak és a körülöttük tevékenykedő harmadik személyek (bűnös kíséret) módszere is bizonyos változásokon ment keresztül. Cselekményeiket igyekeznek diszkrétebben, leplezettebben, szervezettebben végrehajtani, nehezítve ezáltal a felderítésüket.

Mindezek ellenére rendkívül alacsony a mutató az üzletszerű kéjlegésben, de még rosszabb a prostituáltakból anyagi hasznot húzó -a társadalom számára még nagyobb veszélyt jelentő - élősdai személyek vonatkozásában.

Érdemes megemlíteni, hogy a fővárosban 5 év alatt az összes bűncselekmények miatt befejezett nyomozásoknak mindössze 0,7%-át tették ki a prostitúció és a vele kapcsolatos büntettek. (4. sz. melléklet.)

Ezt a minimális arányt egyébként a gyakorisági mutató is tükrözi. (5. sz. melléklet.)

Az üzletszerű kéjlegések miatt elrendelt nyomozások száma 1970. évben (147), míg a befejezett nyomozásoké 1968-ban (133) volt a legmagasabb. A számadatok rendkívül alacsonyak, és igen kedvezőtlen képet adnak a rendőri szervek munkájáról. Egy-egy kerületre átlagosan mindössze 4,5 nyomozáselrendelés jut, azonban ha ebből levonjuk a központi szakcsoport évi 50-52%-os átlagát, mindez a felére csökken, és a helyzet még rosszabb. Hasonlóan alakultak a befejezett nyomozások mutatói is.

A többi bűncselekmény (ük-ra rábírás, ük. ük. elősegítés, kitarottság, kerítés) miatt kezdeményezett eljárások száma szinte említésre sem méltó. Pedig ez a parazita réteg napjainkban egyre intenzívebb és merészebb, melyhez a felderítő munkánk gyengése is hozzájárul. E körülmény a korábban már említett azzal a formai változással magyarázható, mely szerint a prostituáltak háttérben maradásával a „harmadik személyek szerepe” kerül előtérbe.

A „harmadik személyek” tevékenysége rendkívül veszélyes, mert egyszerűen lehetővé teszik a cselekmények lebonyolítását, biztosítják a maguk számára - nem is akármilyen szinten - a munka nélkül élést, másrészt igyekeznek minél több nőt a prostitúció társadalmi veszélyességé egyébként abban is tükröződik, hogy ezek a bűncselekményfajták a BTK-ban önálló büntettként szankcionáltak, járulékos jellegük ellenére.

A rendőri szervek munkájának nem kielégítő voltára utal az is, hogy rendkívül alacsony az ük. és a kmk. miatt szabálysértés útján történt felelősségre vonások száma. Ellentétben a valóságos helyzettel - a szabálysértési eljárások száma nem emelkedik, hanem - főként az utóbbi két évben - csökken. (6. sz. melléklet.)

Az egyes kerületek konkrét tevékenységét vizsgálva a többi kerülethez képest - viszonylagos aktivitás csupán - a VII., VIII. és XIII. kerületet jellemzi, azonban ha figyelembe vesszük, hogy ezen kerületek fertőzöttsége a legnagyobb, egyáltalán nem lehetünk elégedettek a végzett munkával.

Feltűnő, hogy a prostitúciós jellegű bűncselekményekben exponált kerületek közé tartozó V., VI., IX., X., XIV. kerületek alig kezdeményeztek ilyen eljárásokat.

A központi szakcsoport munkájára is a csökkenés jellemző az utóbbi három évben. A vizsgált időszak első évéhez képest 1970-ben pl. üzletszerű kéjelgés miatt már 33,3%-kal kevesebb nyomozás elrendelésére került sor.

Mindezek a körülmények arra hívják fel figyelmünket, hogy rendőri szerveink korántsem tesznek meg mindent e rendkívül veszélyes bűncselekmények megelőzésére, felderítésére. Még mindig nem koncentrálnak eléggé a prostitúció ellen harcra, hogy felderítő munkánk messze elmarad a követelményektől, s ezzel általános megelőző tevékenységünk is csorbát szenved.

II.

Az egyes bűncselekményeket jellemző sajátosságokat vizsgálva az alábbiakat állapíthatjuk meg:

*1. Üzletszerű kéjelgés

Fertőzöttség tekintetében elsősorban a főváros belső - V., VI., VII., VIII., IX., XIII., és XIV. kerületei exponáltak. Az átlagosnál több prostituált mozog a budai kerületek közül a II. és a XI. kerület területén, melyet részben a statisztikai adatok is mutatnak. (7. és 7/a. sz. melléklet.)

A fertőzöttség tradicionális okkal, a vendéglátóipari objektumok és szórakozóhelyek koncentráltágával magyarázható. A rendelkezésre álló operatív és nyílt ellenőrzések tapasztalatai alapján a főváros legfertőzöttebb objektumai is meghatározhatóak, ahol a prostituáltak partnereikkel megismerkednek. Ezek többsége eszpresszó, bár éjjeli mulató, utca, tér. (8. sz. melléklet.)

Fertőzöttség tekintetében kiemelkednek az alábbi objektumok:

- Az osztályon felüli helyek közül: Pipacs, Moulen Rouge, Jereván, Savoy, Berlin stb., bárók, a Gellért, a Szabadság, a Palace, a Metropol, Vörös Csillag, Astoria Szállók halljai és bárjai,
- Az I., II., III. osztályúak közül: Emke, Tavasz, Harmat, Luxor, Otthon, Tinódi, Fény, Gong, Trojka, Szimpla, Rózsa és Ibolya presszók, Liliom, Nemzeti, Szarvas Étterem, Múzeum Kávéház,
- a terek közül kiemelkedik a Rákóczi tér, az Úttörő tér [!], Kulich Gyula [Kálvária] tér, Almássy tér.
- fertőzöttek még: a Nyugati és [a] Keleti Pályaudvar környéke, ezek várótermi, a Vidámpark, a Margitsziget, Ifjúsági Park, Hűvösvölgy, Népliget.

Az egyes kerületek fertőzöttsége a tapasztalatok szerint az évszakoknak megfelelően is változik. A nyári időszakban a nyilvános szórakozóhelyek a prostituáltak által kevésbé látogatottak, viszont emelkedik a közterületek, parkok, zöldövezeti területek veszélyeztetettsége. Említésre méltó, hogy az üdülési szezon beálltával a prostituáltak jelentős hányada a Balaton mellett folytatja tevékenységét.

Az idegenforgalom növekedésével a szállodai prostitúció élénkülése figyelhető meg. A szállodákban működő prostituáltak felderítése - minthogy rendszerint összefonódás van közöttük és a szállodai alkalmazottak között - rendkívül nehéz. Másrészt azzal a veszéllyel is jár, hogy a prostituáltak külföldi partnereiktől rendszerint külföldi valutát kapnak, melyet azután illegálisan értékesítenek. Leleplezésük csak támadóbb jellegű operatív munkával lehetséges.

Az üzletszerű kéjelgést - csupán tapasztalati tények alapján megállapítva - leggyakrabban találkahelyeken, szállodákban, az utóbbi időben IBUSZ lakásokon követik el. Az utóbbi időben gyakran taxi, valamint magángépkocsikban („porcelánfuvar”) bonyolítják le a nemi aktust. A prostituáltak legzüllöttebb része - amennyiben ezt az időjárás lehetővé teszi - a szabadban, parkban stb. közösen, sokszor másokat megbotránkoztató módon.

A felderített ügyek kapcsán megállapítottuk, hogy a prostituáltak nemi partnerei többségükben nők, csak kis százalékban nőtlen férfiak. A partnerek köre az idegenforgalom hatásaként egyre nagyobb számban külföldi állampolgárokkal szélesedik. Mindez megnehezíti a bűncselekmények felderítését, a tanúként kihallgatások eredményességét.

Az utóbbi időben tapasztalható, hogy turistaként hazánkba látogató csehszlovák, lengyel, német állampolgárságú nők folytatnak prostitúciós tevékenységet.

A prostitúcióval kapcsolatos tanulmányokban - véleményünk szerint a valóságos helyzetnek is megfelelően - kialakult a prostituáltak különböző csoportjainak - a megismerkedés, az elkövetés helye, módja, az anyagi ellenszolgáltatás mértéke alapján történő megkülönböztetése, kategorizálása. A differenciálás érdekében helyes ez a megkülönböztetés, mert az elkövetők társadalmi veszélyessége nem egyforma, bár hangsúlyozni kell, hogy az egyes kategóriák között nincs merev választóvonal. A kategóriák között fluktuálódás tapasztalható, az alacsonyabb kategóriákból a felsőbb felé és fordítva.

- Az első csoportba sorolhatók a társadalom periferiáján élő, lakással, munkahellyel nem rendelkező prostituáltak, akiknek külső megjelenése is árulkodik „foglalkozásukról”. E kategóriában megtaláljuk az egészen fiatal és a már kiöregedett prostituált nőket egyaránt. Ismerkedési területük a különböző parkok, terek (ahol rendszerint a közösülést is végrehajtják), pályaudvarok várótermi, italboltok.

Ez a réteg elsősorban egészségügyi szempontból veszélyes, mivel körükbe tartozók a fertőző nemi betegségek legfőbb forrásai. Minthogy azonban külső megjelenésükkel, viselkedésükkel legtöbbször felhívják magukra a figyelmet, tevékenységük a rendőri szervek aktivitásával nagyban korlátozható.

- A prostituáltak jelentős része rendelkezik lakással és munkahellyel, bár munkavállalásuk sok esetben a személyi igazolványba történő bejegyzésig terjed. Ezek a személyek férfit partnereikkel ugyancsak válogatás nélkül, eszpresszókból, szórakozóhelyeken, italboltokban ismerkednek meg. Kapcsolataikat azonban már sokkal diszkrétebben, rendszerint saját, partnereik, illetve találkahelytartók lakásán bonyolítják le. Ezek felderítése már nehezebb, mint az előző csoportba tartozóké.
- A harmadik csoportba sorolhatók - és a bűnüldöző szervek számára a legveszélyesebb kategóriát jelentik - azok a prostituáltak, akik rendszerint kerítők útján szállodákban külföldiekkel közösen. Ezek egy része bizonyos foglalkozást űzők köréből - pl. felszolgáló, mixer, fodrász stb. - kerülnek ki. Átlagon felüli, luxus igények kielégítése céljából űzik a prostitúciót. Viselkedésükben kulturáltak, esetenként több nyelvet is beszélnek. Tevékenységük többnyire valutás bűncselekményekkel párosul.

Az egyes csoportokba tartozó prostituáltak a fertőző objektumok meghatározott kategóriájában ismerkednek meg partnereikkel. Így az osztályon felüli és első osztályú szórakozóhelyeket főként a harmadik csoportba tartozó nők, míg a tereket, parkokat az első kategóriába sorolt nők látogatják.

Jellemző az utóbbi időben a prostituáltakra, hogy gyakrabban váltogatják ismerkedési helyeiket, nyilván nemcsak üzleti szempontból, hanem felderítésük nehezítése céljából is.

Gyakori, hogy az egy-egy objektumban ismerős prostituált kapcsolatban van az oda bejáró galeritaggal, az ott dolgozó zenekar tagjaival, összefonódik a pincérekkel („kamuital”), akik partnerek megismerésében is közreműködnek.

A prostituáltak által kért összeg is a kategorizálásnak megfelelően alakul. Az alacsonyabb kategóriákba tartozók általában 100-400 Ft-ig, a felsőbb kategóriába tartozók 3-600 Ft-ig, az ún. elitprostituáltak 500-2000 Ft összeget kérnek a nemi aktusért. Ez utóbbiak körében - mint már említettük - egyre gyakoribb, hogy a partner külföldi valutával fizet. Sőt, a prostituáltak egy része a „taksát” a valuta hivatalos árfolyamnak megfelelően számolja. A valuta feketén való értékesítésével további plusz jövedelemhez is jutnak.

Statisztikai adataink szerint az üzletszerű kéjelgés büntette miatt felelősségre vont nők száma rendkívül alacsony, másrészt - a tényekkel ellentétben - fokozatosan csökkenő. (9/a. sz. melléklet.)

Már utaltunk arra is, hogy ez a szám messze elmaradt a ténylegesen felelősségre vontak számától, mert például előfordult, hogy egy-egy operatív feldolgozás, illetve nyomozáselrendelés 50-60 személy bűnös tevékenységét tárta fel. (Példatár 1. és 3. pontja.)

Életkor tekintetében a büntett jellegének megfelelően a fiatal korosztály túlsúlya figyelhető meg. (9/c. sz. melléklet.)

Az adatokból fény derül arra is, hogy a felelősségre vontak nagy része büntetett, illetve visszaeső személy. (9/d. sz. melléklet.)

A gyakori visszaesések oka az alacsony büntetési tételeken túl abban is kereshető, hogy a prostitúció sajátossága következtében fokozottabban fennáll a visszaesés lehetősége.

A felderítés gyengesége, a kellő aktivitás hiánya fokozottabban hat a visszaesésre, egy-egy prostituált felelősségre vonására csak hosszú idő eltelté után - 1-3 év vagy ennél is több - kerül sor, ez fokozza a rizikóállásukat, mivel az esetleges joghátrány megközelítően sincs arányban jövedelmükkel és lehetőségeikkel.

Másrészt a megbüntetettek a büntetés kiállása után - helyzetüknél fogva - könnyebben kerülnek olyan személyek társaságába, akik továbbviszik őket a bűnös úton, akik ismételt prostitúcióba sodorják őket (anyagi, lakásproblémák stb.) Mindez a körülmény még inkább elősegíti az amúgy is labilis jellemű, a könnyelmű élethez szokott személyek ismételt bűnelkövetését. E probléma a fokozottabb utógondozás jelentőségére hívja fel az illetékesek figyelmét.

Megállapítható viszont, hogy ennek ellenére rendkívül alacsony a veszélyes bűnözővé nyilvánítottak aránya.

A prostituáltak jelentős része az általános iskola nyolc osztályát végezte el, illetve analfabéta. (9/e. sz. melléklet.)

Foglalkozásukat tekintve szak- és betanított munkások, nagyobb részük foglalkozás nélküli. (9/f. sz. melléklet.)

Találkoztunk olyan jelenséggel is, amikor prostituált ellenszolgáltatásért kisiparossal munkahelyet igazoltatott. (Példatár 2. pontja.)

E kérdésnél említést kell tenni arról, hogy az üzletszerű kéjelgéshez rendszerint kapcsolódik a közveszélyes munkakerülés is. Az ilyen személyek nagy része - mint a statisztikákból kitűnik - tartósan nem vállal munkát, másrészt a közveszélyes munkakerülők az üzletszerű kéjelgés büntetett rendszeresen elkövetik.

Mivel a büntettek halmazában történő megállapítása esetén a felelősségre vonás a statisztikában csak egyszer a - jellemzőbb büntettekénél - szerepel, figyelmet érdemel a kmk miatt elítélt nők aránya is. Eszerint az öt év alatt felelősségre vont összes terhelteknek 44-56%-a volt nő. (10. sz. melléklet.)

A prostitúcióval kapcsolatos egyéb bűncselekmények statisztikai értékelésének gyakorlatilag nincs értelme, a büntetőeljárások minimális száma miatt. (Öt év alatt pl. úk. rábírás büntette miatt 17, kitarottság büntette miatt 21 nyomozás elrendelésre került sor.)

Ezek tekintetében arra van lehetőségünk, hogy tapasztalati tényeken alapuló, néhány legjellemzőbb sajátosságot bemutassunk.

•2. Üzletszerű kéjelgésre rábírás

E kérdésben számunkra az okoz problémát, hogy az általános jogi és bírói gyakorlat szerint csak tisztességes nő lehet üzletszerű kéjelgésre rábírt, prostituáltat nem. Ebből adódóan az úk-t folytató nők eljárás alá vonása esetén már eleve nem is kutatnak az eljárást végző (bűnügyi, vizsgálati, igazgatásrendészeti) szervek az esetleges rábíró személye iránt. Ennek az a következménye, hogy még az első büntényeseknek sem teszik fel a kérdést, pedig a megelőzés érdekében ezt a lehetőséget nem szabad kihasználatlanul hagyni.

A gyakorlatban sokkal többször jelentkezik az üzletszerű kéjelgésre rábíró bűnös magatartás, főleg züllött, iszákos szülők, illetve vidékről felkerült fiatal lányok tapasztalatlanságát kihasználó személyek részéről. A probléma azért érdemel fokozottabb figyelmet, mivel elsősorban a fiatal lányok prostituálódását segíti elő.

•3. Üzletszerű kéjelgés elősegítése

Ez a büntett elsősorban a találkahelytartók (szobáztatók) tevékenységén keresztül valósul meg. A prostituáltak módszereiben végbemenő változások hatására a valóságban ezek száma is emelkedik. Ugyanakkor eljárásaink adatai ezt nem igazolják, úgy a nyomozás-elrendelések száma, mint a befejezett nyomozásoké minimális és évek óta csökken.

A találkahelyek - aszerint, hogy a prostituáltak milyen köre látogatja, illetve kik a vendégek - különbözőképpen csoportosíthatók:

- Vannak olyan találkahelyek, amelyek fenntartói maguk is prostituáltak, munkakerülő, csavargó életmódot folytatnak. Rendszerint a lakáshoz közel eső italboltokban, fertőzött objektumokban létesítenek kapcsolatot a prostituáltakkal és minimális használati díj, esetleg étel-ital ellenében bocsátják lakásukat rendelkezésre. Ezeknek a tulajdonosoknak rendszerint nincs állandó körük, általában az alkalmasszerűség a jellemző. A legtöbb ilyen találkahely a II., VI., VII., VIII., és IX. és XIII. kerületben van.

Tekintettel arra, hogy az elkövetés helye konkrét és állandó, a figyelések fokozásával, társadalmi erő (lakóbizottsági tagok) stb. bevonásával eredményesebb harcot lehetne ellenük folytatni.

- Gyakorlati az olyan találkahelyek is, amelyeknek tulajdonosai - pl. házfelügyelőnők, varrónők, kozmetikusok, portások, üzletlakások bérlői - a lakás jellegét és fekvését kihasználva biztosítanak lehetőséget az üzletszerű kéjelgés lebonyolítására. Ezek a személyek csak részben rendelkeznek állandó „üzletfelekkel”, akik nem esetenként, hanem időszakonként meghatározott összeget fizetnek. Az igénybevevők az alsó- és középkategóriába tartozó prostituáltak közül kerülnek ki, általában 50-100-200 Ft a lakás használati díja. (Példatár 5. és 6. pontja.)
- A legnehezebben felderíthetők azok a találkahely-tulajdonosok, akiknek köre prostituáltak ún. felső rétege kapcsolódik. Gyakorlati munkánk során többször tapasztaltuk, hogy az idetartozó tulajdonosok legtöbbször állandó férfitendégekkel rendelkeznek. A rendszeresen visszatérő vendégek részére a tulajdonos biztosítja - kerítés útján - a nemi partnert. E körülmény az ilyen találkahelyet tartók társadalmi veszélyességét tovább növeli. (Példatár 7. pontja.)

A nemi aktusért járó összeget a vendég esetenként a kerítőnek, találkahelytartónak fizeti, aki bizonyos százalékát juttatja a prostituáltnak. Ezek a találkahelyek főként az I., V., VI., VII., XII., XIII. kerületben találhatóak. Az elmúlt években több ilyen találkahely felderítésére került sor. (Példatár 3., 8. és 9. pontja.)

- A prostitúció terjedését segíti, hogy egyes szállodákban - nyilván a nagyobb bevétel érdekében - üzleti szempontból kifejezetten szükségesnek tartják prostituált nők működését. Egyes vendéglátóipari szakemberek szerint a szórakozás nélkülözhetetlen része - főleg a külföldi vendégek esetében - a női partner biztosítása. Gyakorlatilag nem is tesznek lépéseket a prostituáltak működésének korlátozására. Sőt, előfordul - mivel a rendelkezések szerint minden nő partnerétől függetlenül köteles szobát kivenni, amelyet gyakorlatilag sosem használnak - hogy ugyanazt a szállodai szobát egyidőben több prostituáltnak is kiadják.
- A találkahelyek jellegzetes új formájaként alakult ki az utóbbi időkben az IBUSZ lakásokban folytatott üzletszerű kéjelgés.

Előfordul, hogy a prostituált maga bérlő az IBUSZ lakást, igen magas, havi 4-5000 Ft-os áron. (Példatár 10. pontja.)

Ezeknek a találkahelyeknek felderítése nehéz, amit a prostituáltak felismertek, és egyre gyakrabban kihasználják.

Figyelembe véve a találkahelytartók (szobáztatók) társadalmi veszélyességét, indokoltnak látszik a nyilvántartásba vételük. Nem elégséges ugyanis egy-egy találkahelytartó leleplezése, eljárás alá vonása, a büntetés letöltése, hanem a büntetés letöltése után további ellenőrzésének feltehetően visszatartó ereje lenne. Ennek érdekében gyakrabban kellene élnünk a veszélyes bűnözővé nyilvánítás és a ref. alá helyezés eszközeivel.

•4. Kerítés

Nem kielégítő a bűnüldözés színvonala a kerítés büntetésében sem, bár ezek tevékenysége is élenkül. Bizonyos meghatározott foglalkozású személyek - pincérek, kávéfőzők, szállodai dolgozók, portások (szex-impex), akiknek munkakörüknél fogva nagy lehetőségeik vannak a tevékenység folytatására, - a lehetőségeket igyekeznek minél jobban kihasználni.

Az elmúlt években végrehajtott „Éjszaka” és „Alkonyat” fedőnévű akciók eredménye is igazolta, hogy az ilyen személyek jelentős része ezen a területen erősen exponálja magát.

E büntetné a rendőri passzivitás mellett problémaként jelentkeznek a munkát végző elvtársak szakmai képzettségének hiánya is.

A legtöbb kerítő a különböző vendéglátóipari objektumokban főként a II., V., VI., VII. VIII., IX. és XIII. kerületben - tevékenykedik. Jelentős a számuk az éjjeli mulatókban, előkelő szórakozóhelyeken is. (Példatár 9. és 11. pontja.)

Tapasztalható az utóbbi időben a hagyományos kerítéstől eltérően az ún. „sötét kerítés”, melynek lényege, hogy a nőt tudta nélkül kerítik az adott partner részére. A kerítésnek ez a formája elsősorban a külföldiek esetében jelentkezik.

•5. *Kitartottság*

A vizsgált időszak alatt mindössze 14 személy lett kitartottság büntette miatt felelősségre vonva. A valóságban pedig a legtöbb prostituált mellett ott található a kitartott férfi is, rendszerint ő az összekötő kapocs a prostituált és más bűnözők között. Konkrétan igazolta ezt az „Éjszaka” és az „Alkonyat” fedőnevű akciók során felderített kitartottak példája.

A kitartottak többnyire a prostituáltak aló rétegéhez kapcsolódnak, azonban megtalálhatóak a többi prostituáltak esetében is.

Társadalmi veszélyességük egyrészt a prostituált nők kihasználásában, másrészt pedig abban rejlik, hogy különböző bűncselekmények (rablás, markec, deviza) végrehajtásában bűnsegédként is részt vesznek.

III.

A prostitúció közegészségügyi szempontból is rendkívüli figyelmet igénylő probléma. Hazánkban - összefüggésben a prostitúció alakulásával - a fertőző nemi betegségének számának nagyarányú növekedése tapasztalható. (11. sz. melléklet.)

A statisztikai adatok szerint a vizsgált időszak végére - 1961. évhez viszonyítva - több mint kétszeresére nőtt a fertőző nemi betegségben szenvedők száma. A tényleges helyzet azonban ennél sokkal rosszabb, mivel az adatok csupán a bőr- és nemibeteg-gondozó intézetekben gyógykezeltre vonatkoznak. Gyakori viszont, hogy a beteg nem SZTK alapon kezelte magát, s így ez a nyilvántartásba sem kerül.

Az emelkedés 1964. évtől ugrásszerű. Ebben az évben szüntették meg a prostituáltak kötelező és tényleges rendőrorvosi vizsgálatát. Úgy a syphillises, mint a gonorrhéas megbetegedések száma 1968. évben volt a legmagasabb. Az utóbbi két évben valamivel kevesebb nemi beteg kezelésére került sor, azonban a helyzet így is rendkívül aggasztó.

A fertőző nemi betegségek terjesztésében kiemelkedő szerepe van a prostitúciónak. Az Egészségügyi Minisztérium megállapításai szerint a syphillises fertőzések alakulását befolyásolja az idegenforgalom is. A gonorrhéas megbetegedések terjesztésében főként a prostituáltak alsó rétege a jelentős tényező. Az adatokból megállapítható, hogy egy-egy nő átlagosan 3 férfit fertőz meg nemi betegséggel, ez pedig vitathatatlanul és egyértelműen a prostitúció jelenlétére, élénkülésére utal.

Mindezekre figyelemmel a fertőző nemi betegségek számának csökkentése, a fertőző források megszüntetése közegészségügyi és egyben rendőri feladat is.

Az üzletszerű kéjelgést folytató nemi beteg nők és férfiak felderítése elsősorban rendőri feladat, csak a betegség megállapítása után válik egészségügyi gyógyító feladattá.

Ennek ellenére nem megoldott ez a probléma. Az úk. gyanújával előállított nők nem esnek át ilyen jellegű orvosi szűrővizsgálaton, mivel ehhez sem a személyi, sem a dologi feltételek nem állnak rendelkezésre.

Ugyanez a helyzet az úk. és a kmk. sértés miatt korábban Tökölre, jelenleg pedig Pálhalmára szállított nők esetében is.

A BRFK vezetőjének 3/1964. sz. utasítása elrendeli ugyan azon személyek kötelező rendőrorvosi vizsgálatát, akiknél az előállításuk alkalmával arra lehet következtetni, hogy fertőző nemi betegségben szenvednek. Az utasítás végrehajtása azonban orvoshiány és egyéb okok miatt csorbát szenved. (Az utasítás egyébként sem tartalmaz rendelkezést a munkahellyel bíró és előállításra nem kerülő prostituáltak megvizsgálásáról.)

Érdemes megemlíteni, hogy a BRFK Bűnüldözési Osztály Akciócsoportja csak 1970. évben 1170 nőt állított elő úk. és kmk. gyanúja miatt, akiknek orvosi vizsgálata elmaradt. A kiemelkedő feladatként rájuk háruló megelőzés érdekében ezt a lehetőséget nem lenne szabad kihagyni.

Adataink vannak arról, hogy a fertőző nemi betegségben szenvedők melyik objektumban, parkban stb. ismerkednek meg partnereikkel. Ezek szerint is azok a területek az érdekeltebbek, ahol a legtöbb prostituált megfordul. Közülük is leginkább (zárójelben illusztrálásként az 1970. évi fertőzések száma).

Emke étterem, presszó, aluljáró (76), Baross étterem (64), Otthon étterem (57), Keleti pályaudvar (57), Margitsziget (32), Rákóczi étterem (29), Ifjúsági park (28), Tavasz presszó (25), Tengerszem (20), Rákóczi tér (18), Csili (17), Savoy bár (16), Belvárosi (16), Astoria kávéház (15), Európa étterem (10) stb.

A prostitúció és a fertőző nemi betegség elleni küzdelem szempontjából ennek megoldása napjaink egyik legégetőbb kérdései közé tartozik.

IV.

Ennek ellenére a prostitúció vonalán foglalkoztatott ügynökség sem minőségileg, sem számszerűségében nem felel meg a követelményeknek.

Az ügynökök számának folyamatos - bár lassú ütemű emelkedése - kizárólag a központi csoportnál jellemző. A kerületi bűnügyi szervek évek óta azonos számú, illetőleg kevesebb ügynököt foglalkoztatnak. A kerületi rendőrkapitányságoknak több mint fele - 1970. év végén - egyáltalán nem rendelkezett erkölcsrendészeti vonalon hálózati személlyel, az exponált kerületek is csupán minimális számban. (12. számú melléklet.)

A decentralizált erkölcsrendészeti vonal ilyen létszámmal és területi elosztással kielégítően nem biztosítható. Indokolt, hogy elsősorban a kerületi rendőri szervek jól kiválasztott, kvalifikált ügynökökkel létszámukat emeljék.

Az ügynökök kiválasztása a prostituáltak középső és felső rétegéből történik, akik rendelkeznek ezekben a körökben megfelelő hírszerző lehetőséggel. Az alsó kategóriába tartozó prostituáltak közül ügynöki kiválasztásokat - megbízhatatlanságuk miatt - csak kivételesen eszközölünk, főként a kerítők és a kitartottak felderítése érdekében. Az ide tartozó személyek tevékenységének feltárása többnyire nyílt úton is lehetséges.

Az ügynökség létszámán belüli változásokról csak a szakcsoport adataival rendelkezünk. Itt a fluktuáció egészségesnek mondható, öt év alatt 30 fővel nőtt (29 szervezés, egy más szervtől átvéve), és 12 fővel csökkent (7 kizárás, egy kapcsolat megszakítás) az ügynökség száma. Külön figyelemreméltó az 1970-ben végrehajtott új szervezések - korábbi évekhez viszonyított - magas száma. (13. sz. melléklet.)

Az ügynököket a prostituáltak által leginkább látogatott objektumokban foglalkoztatjuk. Az ügynökök többsége kvalifikált, eredményesen dolgozik.

A hálózati munka eredményességi mutatóiról ugyancsak a központi csoportok tekintetében vannak külön adataink. Ezek kedvezően alakultak. A vizsgált időszak végére az ügynökségtől 67%-kal több híryanag érkezett, egyébként öt év alatt 1970. évben volt legmagasabb a híryanagok száma. (14. sz. melléklet.)

Kielégítőnek mondható az ügynökök aktivitása is. (Pl. 1970. évben egy ügynökre 73 híryanag jutott.) Az egy ügynökre eső híryanagok száma évenként alig változott. Az érdemleges híryanagok arányában - 1969. év kivételével - némi javulás mutatkozik. Bár valamivel jobb, mint a fővárosi, illetve az osztály átlaga, azonban még további javulás kívánatos.

Kiemelten kell szólni az ügynöki jelentések alapján elrendelt nyomozások alakulásáról, tekintve, hogy az idetartozó bűncselekmények felderítésének legjelentősebb eszköze az ügynökség. Megállapítható, hogy rendkívül alacsony - és 1967. év óta alig mutat eltérést a nyomozás elrendelések alapján szolgáló híryanagok aránya (3,3-4% közt alakult). A ténylegesen felderített bűncselekmények és elkövetők száma azonban a statisztikai adatok többszöröse.

Az eredményességi mutatót főként ebben a vonatkozásban kell javítanunk, a támadóbb jellegű operatív munka végzésén és a bűnöző körbe való beépülés fokozásán, illetve meggyorsításán keresztül.

Az előbbiekhöz képest hasonló következtetések levonására van lehetőségünk, amennyiben az operatív felderítések alakulását vizsgáljuk. Ezekre kerületi és központi vonatkozásban egyaránt a csökkenő tendencia jellemző. (15. sz. mutató.)

Operatív feldolgozások a kerületek nagy részénél egyáltalán nem fordulnak elő és nem túl magas a számuk a központi csoportnál sem.

Az operatív adatgyűjtések alakulásáról csak központi adataink vannak. Az évenként kezdeményezett adatgyűjtésekre a lassú növekedés a jellemző. Jónak mondható a lezárt adatgyűjtések eredményességi aránya.

A hálózatfejlesztés terén végzett munkák értékelése kapcsán olyan következtetést kell levonnunk, hogy a központi csoportnál főként színvonalasabb, támadóbb, a változásokhoz jobban igazodó, gyorsabban reagáló ügynöki munkával, míg a kerületi bűnügyi szerveknél a mennyiség és minőség egyidejű javításával kell előbbre lépni.

A jövőben különösen fokoznunk kell az ügynevezett harmadik személyek („bűnös kíséret”) ellen irányuló operatív felderítő tevékenységünket, mivel ezen a téren végzett munkánk színvonala rendkívül alacsony, és évek óta minimális javulást sem sikerült elérnünk.

Felderítő munkánkba illeszkedtek be a különböző operatív akciók is. Az értékelt időszakban közülük, mint legjelentősebbet az „Éjszaka” és az „Alkonyat” fedőnevelő akciókat említhetjük. Nemcsak a prostitúció, hanem egy sor más bűncselekmény felderítésében, prostituáltak és más bűnöző személyek kapcsolatainak feltárásában is rendkívül hasznosak voltak. Igazolták ezzel annak a megállapításnak a valóságát, mely szerint a prostitúció és az egyéb bűnözés sokoldalú kölcsönhatásban vannak egymással. (példatár 12. pontja.)

A konkrét helyzet, az eredmények tekintetében az ilyen akciókat intenzívebben kell folytatnunk.

A találkozási fegyelem évek óta azonos szinten áll. Viszonylag magas az elmaradt találkozók aránya, bár az elmaradások többnyire indokoltak voltak. (16. sz. melléklet.)

A jövőben növelni kell a „T” és „K” lakásokban tartott találkozók arányát.

Operatív munkánkban szorosan együttműködünk és jó kapcsolatot alakítottunk ki a BM különböző politikai szerveivel, a BRFK Politikai és Társadalomtudományi Osztályával, mivel ezen szervek hatáskörébe tartozó bűncselekmények rendszerint kapcsolódnak a prostitúcióhoz. Ennek következménye az említett szervek részére ügynökeink gyakori átadása. A vizsgált időszakban 21 ügynök ideiglenes átadására került sor, ami esetenként azok további irányítása, nevelése, kapcsolattartása vonatkozásában negatív hatással is van.

A prostitúció megelőzését és felderítését szolgálták a rendszeresen végrehajtott nyomozó- és közrendvédelmi portyák, nyílt, razziaszerű ellenőrzések. Azokon a fertőzött és nyilvános és szórakozóhelyeken tartottuk ezeket, ahol a prostituáltak leginkább megfordulnak. Ellenőrzéseink időpontját aktivitásukkal egybehangolva határoztuk meg.

A feladatok megoldása nem lehet egyetlen szerv feladata. A rendőrségre háruló tennivalók sikere nagyban függ attól is, hogy a szervek milyen széles köre érzi feladatának az abban való részvételt. Ennek figyelembevételével sokoldalú, rendszeres kapcsolatot építettünk ki a társosztályokkal, szervekkel, melyekkel közösen hajtottunk végre intézkedéseket. Jó a kapcsolatunk a Pest Megyei RFK-val, a Közrendvédelmi Osztállyal és a kerületi bűnügyi szervek többségével. A prostitúció elleni harcnak összrendőri feladattá tétele érdekében azonban a különböző szolgálati ágak összehangolt tevékenységét, a koordinációt még jobbra kell tenni.

A végrehajtott akciók során előállítottakkal szemben nagy számban - bár ez még nem elégedő - jártunk el szabálysértés miatt, illetve alkalmaztunk velük szemben államigazgatási kényszerintézkedéseket, ref. alá helyezést és kitiltást. A szabálysértési eljárások decentralizálása (Központi Rendészeti Bírságolási Csoport megszűnése) óta az úk. és a kmk. szabálysértések száma csökkent.

Megelőző tevékenységünk közé sorolhatjuk annak a több száz, első esetes prostituálnak [az ügyét], akiket ellenőrzéseink során előállítottunk, illetve berendeltünk, és velük szemben eljárás kezdeményezése a jogpolitikai szempontok figyelembevételével nem volt indokolt.

A prostitúció elleni intézkedéseinknél igénybe vettünk társadalmi erőket, akiknek közreműködése a feladatok megoldásában ugyancsak elengedhetetlen feltétel. Elsősorban azokat, a meghatározott foglalkozásokat űző személyeket vontuk be társadalmi aktíváknak, akiknek munkakörükben fogva lehetőségük van a felderítésre, a bűncselekmények megakadályozására (szállodai alkalmazottak, vendéglátóipari dolgozók, lakóbizottsági tagok stb.)

Hiányosság munkánkban, hogy nem törekedtünk olyan erők bevonására, mint pl. a KISZ, a Nőtanács stb., melyek főként a megelőzésben, az utógondozásban tudnának hatékonyabb segítséget nyújtani.

V.

A prostitúció megelőzéséért, visszaszorításáért nem küzdhetünk eredményesen, amennyiben nem vizsgáljuk a fennmaradását elősegítő okokat, nem tárjuk fel reálisan azokat a körülményeket, amelyek lehetőséget teremtenek ma is az üzletszerű kéjelgés és a vele kapcsolatos bűncselekmények megvalósításához.

Bár a prostitúciót tápláló bizonyos objektív feltételek ma is fennállnak, azonban ezek egyre inkább háttérbe szorulnak, és a szubjektív okok kerülnek előtérbe. Ennek igazolásaként gondolunk itt annak a megállapítására, hogy ma alapvetően más célból űzik a prostitúciót, mint a felszabadulás előtt.

Az okok rendkívül sokrétűek, feltárásuk bonyolult és egy-egy befolyásoló tényező vizsgálata külön tanulmányt is megérne. Ennek az értékelésnek nem lehet a feladata, éppen ezért - részben a felelősségre vont személyeknél előforduló konkrét, valamint gyakorlati munkánk tapasztalatán alapuló tények ismeretében a - teljesség igénye nélkül bemutatunk néhányat, a legjellemzőbbeket.

Az objektív okok közé sorolható:

- A prostitúció alakulására befolyással van a főváros gazdasági szempontból gyakorolt hatása főként a fiatalok generációra. A nagy- illetve világvárosias légkör, a munkahelyválasztás jobb lehetősége, szórakozás stb. általában jövőjük biztosítása érdekében szívesen jönnek a városba.

Emiatt gyakran bizonytalan helyzetbe, kétes személyek vonzási körébe kerülnek, munka-, lakás- vagy társkeresés közben. A fiatalok kiszolgáltatottsága, tájékozatlansága, a családtól külön élők különböző igénye lehetőséget teremt a prostitúcióhoz.

Bár az utóbbi időben a gazdaságpolitikai elvek érvényesítése révén (helyi ipartelepítés) kétségtelenül csökken e tényező szerepe, megszűnéséhez azonban még nagyon hosszú időre van szükség. Az egészséges feláramlás megakadályozása nem csupán anyagi kérdés.

- Az idegenforgalom ugyancsak a prostitúció kedvezőtlen irányú alakulását befolyásolja. Sőt, a külföldi állampolgárokkal szemben tanúsított bizonyos fokú elnézés, félreértelmezett megértés még tovább növeli a veszélyt, melyet erősít az, hogy a prostituáltak növekvő rétege veszi őket körül. Támogatást nyernek ebben a vendéglátóipar alkalmazottaitól is, ahol többen vallják, hogy „a jó üzlet alapkövetelménye a nő” ezért - természetesen megfelelő honoráriumért - a rábíró és kerítő szerepet is betöltik.

Bizonyos mértékben elősegíti a prostitúciót, hogy szélesedik a belőle hasznot húzók, élődíek köre. Ezek kétszeresen veszélyesek a társadalomra, mert egyrészt igrkeeznek minél több nőt bevonnai a prostituáltak közé, másrészt maguk számára is megteremtik - és ez a fontosabb - a könnyelmű, léha életet.

- A társadalomban fennálló, objektív okok közé sorolható a prostitúció morális megítélése is, mely nem egészen egyértelmű. A társadalmi veszélyesség lebecsülésére több körülmény utal: alacsonyban tűnik a jogszabályban megalkotott (BTK 283§ (1) ük. alapesete) büntetési tétel, nincs kötelező orvosi szűrővizsgálatra lehetőség, a munkahelyen rendelkező prostituáltak enyhébb büntető eljárás alá esnek stb. Van olyan helytelen nézet, hogy a prostitúcióra - bár ez kétségtelenül szerepet játszik - a férfiak szexuális igénye miatt - szükség van.
- Hozzájárul a prostitúcióhoz a különböző társadalmi - különösen pedig a rendőri - szervek aktivitásának hiánya. A megelőzés és felderítés hiányossága bátorítólag hat a prostituáltakra, és újabb és újabb személyeket inspirál az elkövetésre. Különöse nagy feladat hárulna ebben a munkában a KISZ-re, a Nótanácsra, a lakóbizottságokra, az önkéntes rendőrökre stb., akik főként a fiatalok nevelésében, emberré formálásában, szabadidejük hasznos kitöltésében, tehetségük kibontakoztatásában lehetnének a társadalom segítségére.
- Külön kell szólnunk a fiatalok prostituálódását elősegítő sajátos tényezőkről:

Tapasztalatunk szerint ez is sok tényezőtől függ. Így szerepet játszhat a szülők helytelen nevelési módszere, az alkoholizmus, a szülők erkölcsstelen élete - mint negatív példa, az iskolai nevelés hiányossága, rossz baráti környezet stb.

Fiatal lányok pozitív nevelés hiányában túlzottan magukra hagyva az „erkölcsi szabadság” rossz értelemben vett jelszavával könnyen tévedhetnek a prostitúció útjára.

A megfelelő erkölcsi értékrendszer hiánya gyakran kiütöközik a fiatalok között. Főként a galériken belül jellemző ez, ahol a szabadabb erkölcsi felfogás tipikusnak mondható. A „mindenki mindenkivel” nemi kapcsolat eleinte pénz nélkül, később anyagi ellenszolgáltatásért, mint prostitúció jelentkezik.

• Hatással lehetnek - legalábbis közvetett módon - a fiatalokra a szexuális, erotikus témájú filmek, könyvek (pornográfia) stb. Ugyanakkor még gyenge az ilyen irányú felvilágosító propagandamunka a prostitúció káros (antiszociális, antimorális) hatásáról.

• Véleményünk szerint hozzájárulnak a prostitúció fennmaradásához a fiatalok és sokszor az idősebb generáció szexuális életének megoldásában mutatkozó nehézségek. A sokszor emlegetett „garnizálló”, ahol a házasság tényének igazolása nélkül lehet szobát kapni, vagy valami másféle megoldás révén talán sikerülne a problémát csökkenteni. Ennek hiányában marad a prostituált, aki helytől és időtől függetlenül rendelkezésre áll, sőt gyakran a helyet is megszerzi.

• Befolyásoló körülményként értékelhetjük, hogy a prostituáltak reszocializációja nem megoldott (utógondozás, munkába helyezés, lakás stb.). Fokozottabban és tartósabban kellene törődni az ük. és a kmk. miatt elítéltekkel szabadulásuk után, mivel helyzetük - az előbb említett körülmények miatt - különösen nehéz.

A fennálló társadalmi okok mellett azonban döntően a szubjektív okok dominálnak. Az ilyen motívumok sokrétűsége miatt ugyancsak nincs lehetőség a teljes felsorolásra. Talán a legjelentősebb szerepet tölti be a gyors és könnyű pénzszerzés utáni vágy - természetesen munka nélkül -, [a] munkától való idegenkedés, [a] közömbösség úgy a saját, mint mások problémái iránt.

Azokat a nőket, akik e célból választják a prostitúciót, a tudati elmaradottság és az általános műveltség hiánya jellemzi. Nincs távolabbi életcéljuk, a manák élés, a könnyelműség jellemzi őket. Vágyaikban, elképzeléseikben csupán a dologtalan élet, a nagyon költséges divat és a szórakozás szerepel. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a prostituáltak általában antiszociális, fogyatékos erkölcsi érzékű személyek.

A hosszú felsorolás végén megállapíthatjuk, hogy a prostitúció elleni küzdelem - éppen az elősegítő okok széles skálája következtében - nagyon bonyolult, komplex társadalmi probléma. A sok-sok összetevő közül meg kell találnunk azokat, amelyek egy-egy időszakban a prostitúció fennmaradását, intenzitását leginkább biztosítják, fel kell tárunk az illetékes munkájának hiányosságait, és ezek ismeretében kell kidolgoznunk a legeredményesebb eszközöket. Mindez a társadalmi, egészségügyi és rendőri szervek összehangolt tevékenységét igényli, melynek hiányában a sikeres előrelépés nem lehetséges.

VI.

Értékelésünkben igyekeztünk bemutatni a prostitúció és a vele összefüggő bűncselekmények társadalmi veszélyességét, a prostitúció mai megjelenési formáit, konzerválását segítő körülményeket. Ezek ismeretében az alábbi főbb társadalmi, egészségügyi és rendőri feladatok végrehajtását látjuk indokoltnak.

1. A prostitúció elleni rendőri intézkedések eredményessége csak a szervek rendszeres összehangolt, a jelenleginél sokkal tervszerűbb koordinatív intézkedéseivel biztosítható. Ezért továbbra is szorosan együttműködünk valamennyi érintett szervvel - elsősorban a Fiatalok és Gyermekvédelmi, a Közrendvédelmi Osztállyal, különböző politikai és kerületi bűnügyi, közrendvédelmi szervekkel.

2. Az erkölcsrendészeti munka decentralizálása következtében a kezdő prostituáltak figyelmeztetése nem mindig hatásos, miután más kerületi szerv is eljárhat egy személlyel szemben. (Gyakorlatilag előfordul, hogy egy személynek 4-5 figyelmeztetése is van.)

Ezek megoldása céljából javaslatot készítettünk olyan utasítás kiadására, hogy az előállított prostituáltakról kiállított nyilvántartó lapra (melynek alapján később a prioritás történik) kerüljön rávezetésre a figyelmeztetés ténye is. Ezt minden esetben az előállítással együtt ellenőrizni kell.

3. A hálózati operatív munka színvonalát növelni kell, a hálózati operatív eszközöket pedig támadóbban, következetesebben kell felhasználnunk.

Ennek érdekében:

• A központi csoportnak - helyzeténél, adottságainál és létszámviszonyainál fogva, mivel a főváros egész területén áttekintésük van - a prostituáltak és bűnös kíséretük (szervezett bűnözés) tevékenységéről elsősorban a szállodai prostitúció, a felső kategóriába tartozó prostituáltak, az IBUSZ lakásokon folytatott prostitúció, valamint a prostituáltak bűnös kísérete tevékenységének felderítésére kell az ügynökséget irányítani, illetve ügynököket beszervezni, az operatív felderítéseket kezdeményezni.

• A kerületi bűnügyi szervek az alsó és középkategóriába sorolt prostituáltak és a hozzájuk kapcsolódó személyek felderítését eszközözléjük ügynökség útján.

• A prostitúció és más bűncselekményekkel való kölcsönhatás további feltárása érdekében folytatni kell a korábbi években végzett, sikeres (éjszaka, alkonyat stb.) sikeres operatív akciókat.

4. A gyakorlati élet megköveteli, hogy a fertőzött - II. V., VI., VII., VIII., IX., XI., XIII. és XIV. - kerületekbe a prostitúció helyzetét jól ismerő, függetlenített erkölcsrendészeti előadók legyenek beállítva. A felsorolásban nem szereplő - kevésbé fertőzött - kerületekben pedig e feladatokat is ellátó, kijelölt előadó végezze.

Szüksége mutatkozik (kerületi kapitányságoknál) annak is, hogy a prostitúció és a vele kapcsolatos bűnügyek vizsgálatát lehetőleg egy vagy két kijelölt előadó bízják, a szakmai rutin megszerzése céljából.

5. Fokozni kell nyílt intézkedéseinket, a portyákat, az igazoltatásokat, razzikiákat, elsősorban az első kategóriába sorolt nők tevékenységének felderítése céljából. Törekedni kell az előállítottak alapos elszámoltatására, mert ennek elmulasztása nagyban gátolja felderítőmunkánk sikerét.

Munkákat javítanunk kell az igazgatásrendi kényszerintézkedések, a ref. (szigorított ref.) és kitiltás tekintetében is.

6. A megelőzés és megszakítás, valamint a felderítés érdekében a jövőben nagyobb nyilvánosságot kell biztosítanunk a prostitúcióval összefüggő kérdések publikálására, elsősorban a televízió (Kék fény), sajtón, rádión keresztül.

Vizsgálat tárgyává tesszük, hogy az 1968. évi I. tv. 22§-ának - a szabálysértési határozatok nyilvános közzététele - alkalmazása mennyiben hasznos a kezdő prostituáltak nevelésére, illetve a további prostituálódástól visszatartására.

7. A rendőrségi kihallgatásokra történő idézések során mellőzzük a bűncselekmény megnevezését. A Fővárosi Bíróság elnökével egyetértésben - a tanúkihallgatásoktól való tartózkodás csökkentése céljából - el kell érni, hogy a bírósági idézéseken se kerüljön feltüntetésre a bűncselekmény megnevezése. Ennek biztosítása érdekében javaslatot készítettünk.

8. Társadalmi vonatkozásban legfontosabb célkitűzésnek tartjuk a fiatalok prostituálódásának megelőzését, az utánpótlást elősegítő körülmények megszüntetését, illetve szerepük csökkentését. Ennek megvalósítása céljából.

- Az iskolai nevelést, oktatást jobban ki kell terjeszteni a nemi felvilágosításra, egészségügyi problémák ismertetésére. Megvalósításuk végett javaslattal élünk az illetékes szervek felé, hogy társadalmi aktívák bevonásával az érdekeltek részére tartsanak nevelő jellegű, tájékoztató propaganda-előadásokat.
- A társadalmi szervekkel - főként a KISZ-t, a nőtanácsot, a lakóbizottságokat stb. - a megelőzés és utógondozás nem nélkülözheti. Ezért javaslattal élünk az érintett társadalmi szervek felé, vállaljanak részt e munkából, és a célok megvalósítása érdekében mozgósítsanak aktívákat.

A társadalmi aktívák különösen nagy segítséget nyújthatnak vidékről felkerült fiatal lányok patronálásában, figyelemmel kísérhetnék életútjukat, és megfelelő konkrét segítséget adhatnának. Ilyen mozgalom kezdeményezése szükséges az állami nevelőintézetek irányában is, ahonnan gyakran megszökött - szinte még gyermek - leányok helyzetüknél fogva komoly utánpótlásai ma a prostitúciónak.

- Indokoltnak látjuk a prostitúció mai okainak alapos, kimerítő, tudományos feltárását. Ennek érdekében az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán működő kriminológiai csoport közreműködésével, a hazai és külföldi tapasztalatok figyelembevételével felmérést és kutatást végzünk. Ennek eredményét sikeresen felhasználhatjuk - országos és fővárosi viszonylatban egyaránt - a prostitúció csökkentésére.

9. A fertőző nemi betegségek elleni küzdelem szempontjából a további emelkedés megakadályozása illetve csökkentése érdekében a BRFK Egészségügyi Osztályának bevonásával kialakítjuk a prostitúcióval gyanúsítható és azt ténylegesen folytató személyek szűrő orvosi vizsgálatának ésszerű és megvalósítható rendszerét és módját.

A megvalósításhoz a Fővárosi Tanács Egészségügyi Osztálya vezetőjének, valamint a Budapesti Bőr- és Nemibeteg Gondozó Intézet igazgató főorvosának véleményét - támogatás esetén a fővárosi ügyészség egyetértését kikérjük.

Budapest, 1971. augusztus 2.

dr. Palkó Jenő rendőr ezredes s. k. osztályvezető

A kiadvány hiteles:

Kárpáti Tiborné

•l. o. isgt.

Nytsz: 1175-738/1971.

Készült: 41 példányban.

Készítette: dr. R. Gy. r. örgy.

Kapják: Elosztó szerint.

Címkék:

ORFK ^[2]

BREFK ^[3]

prostitúció ^[4]

Nők Lapja ^[5]

Kiadás: 11. évfolyam (2011) 6. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/hetkoznapok/prostitucio_a_70es_evek_budapestjen.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/hetkoznapok/prostitucio_a_70es_evek_budapestjen.html

[2] <https://www.archivnet.hu/cimkek/orfk>

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/brfk>

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/prostitucio>

[5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/nok-lapja>